

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ЗА НАУКОВІ КАДРИ

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПORA ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р.

№ 12 (1665).

3 КВІТНЯ 1987 РОКУ.

Ціна 2 коп.

Рішення XXVII з'їзду КПРС-в життя!

УКАЗ

ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ВИБОРІВ ДО МІСЦЕВИХ РАД НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР ДВАДЦЯТОГО СКЛИКАННЯ

Відповідно до статті 79 Конституції (Основного Закону) Української РСР і статті 13 Закону Української РСР «Про вибори до місцевих Рад народних депутатів Української РСР» Президія Верховної Ради Української РСР постановляє:

призначити вибори до місцевих Рад народних депутатів Української РСР двадцятого скликання на неділю, 21 червня 1987 року.

Голова Президії Верховної Ради
Української РСР
В. ШЕВЧЕНКО.
Секретар Президії Верховної Ради
Української РСР
М. ХОМЕНКО.

м. Київ,
27 березня 1987 року.

УКАЗ

ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ВИБОРІВ НАРОДНИХ СУДДІВ РАЙОННИХ (МІСЬКИХ) НАРОДНИХ СУДІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Відповідно до статті 150 Конституції (Основного Закону) Української РСР і статті 15 Закону Української РСР «Про вибори районних (міських) народних судів Української РСР» Президія Верховної Ради Української РСР постановляє:

призначити вибори народних судів районних (міських) народних судів Української РСР на неділю, 21 червня 1987 року.

Голова Президії Верховної Ради
Української РСР
В. ШЕВЧЕНКО.
Секретар Президії Верховної Ради
Української РСР
М. ХОМЕНКО.

м. Київ,
27 березня 1987 року.

Передвиборна кампанія розпочалась

Заступник секретаря парткому Б. А. Пережнюк повідомив нашому кореспонденту:

—Вже сьогодні можна сказати, що підготовча робота у зв'язку з наступними виборами до місцевих Рад народних депутатів УРСР 20 скликання і виборів народних суддів районних (міських) народних судів УРСР взяла хороший старт.

Запрацювали клуб виборців у головному корпусі університету і агітпункт на Пастера, 42. Приміщення виборчих дільниць обладнані наочною агітацією,

встановлено чергування агітаторів.

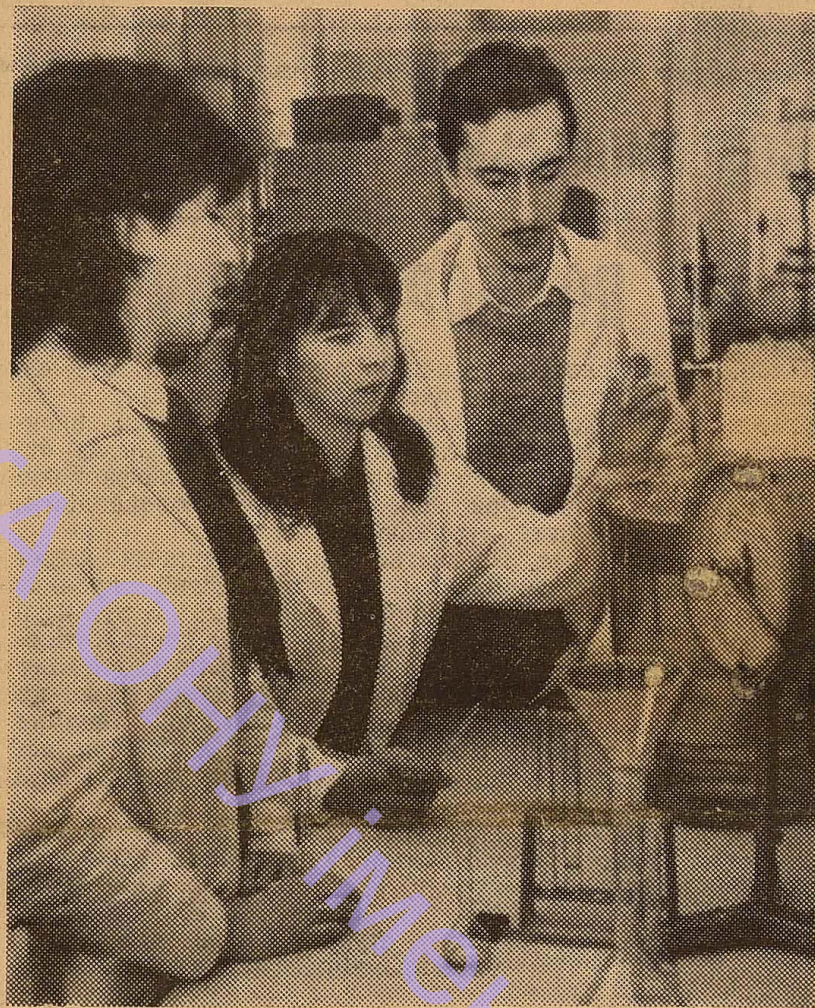
Зараз на факультетах і в підрозділах університету проходять збори трудових колективів і громадських організацій по висуненню представників до складу окружної виборчої комісії по виборах до місцевих Рад народних депутатів 20 скликання.

Сподіваюсь, що наші викладачі і співробітники, які увійдуть до складу комісії, будуть гідно представляти колектив університету.

Запрошуємо на конференцію

7—11 квітня в ОДУ буде проходити 43-я звітна студентська наукова конференція, присвячена 70-й річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції. В роботі конференції візьмуть участь 781 студент.

Чекаємо понад 100 гостей із 25 вузів країни, в тому числі з МДУ, МХТІ, Ленінградського, Київського, Єреванського, Харківського, Казанського, Ярославського, Чернівецького, Тбіліського, Самаркандського, Тартуського, Запорізького, Саратовського та інших університетів. Для гостей підготовлена різноманітна культурна програма, під час якої вони познайомляться з нашим містом. Пленарне засідання відбудеться 7 квітня о 14.30 в Новому актовому залі. Запрошуються всі студенти і викладачі.
Ф. ІЛЬЯСОВА.

«Як зробити участь студентів в науковому студентському товаристві (НСТ) справді корисною і ефективною? Чи не застаріла ця форма залучення студентів до реальної наукової роботи!» Ці та інші питання стали темою ділової, живавої дискусії в редакції «ЗНК», в якій взяли участь студенти-хіміки Люба Макарова (V курс), Тетяна Мовчан (IV курс) і Дмитро Демешко (II курс).

Фото Є. КРАСНОПОЛЬСЬКОГО.

З ГЛИБИН ПАМ'ЯТІ І СЕРЦЯ

Кафедра української літератури філологічного факультету нещодавно організувала вечір для студентів філфаку з промовистою назвою «Дивоцвіт з глибин серця і пам'яті».

У виступах учасників розкрилось невичерпне джерело народної педагогіки в народній творчості, звичаях, обрядах. Передусім мовилося про педагогіку сім'ї, в якій закладаються підвалини громадянства людини — активного й відповідального, опоетизованого у фольклорі.

Безпосередній організатор вечора старший викладач Л. Г. Холоденко запросила на цей вечір учительку (випускницю нашого ж таки факультету) 8-річної школи з села Лукашівки Первомайського району Миколаївської області Клавдію Федорівну Прокопенко з учнями — фольклорним гуртком і водночас самодіяльним ансамблем пісні і танцю. Цей невеличкий колектив, залюблений у народну творчість, провадить велику громадську роботу і є переможцем республіканського радіоконкурсу «Золоті ключі». Наші студенти-філологи дружать з цим колекти-

вом давно, і ця зустріч — не перша. Минулого року, наприклад, їздили в Лукашівку й спільно відзначили великим вечором Шевченківські дні. На педагогічній практиці в цій школі наші студенти знайомляться з такими формами позакласної роботи, які зв'язують уроки з життям: тижні сучасної української літератури, збирання й обробка фольклору, вечори для односельців і з виїздом в інші села й міста.

Змістовна композиція з художнім читанням, танцями й піснями юних фольклористів схвилювала й порадувала присутніх на вечорі, зворушила нас — майбутніх учителів, ще раз нагадала, яку благородну путь у житті ми обрали і якої душевної наснаги вона потребує.

Про дивоцвіт душі народної — пісню розповіла на вечорі студентка III курсу філфаку Наталя Шимбарова.

Пам'ятна для нас ця зустріч із школярами, та не остання: добрі традиції треба кріпити.

В. УЗУН,
студентка I курсу вечірнього відділення філфаку.

Університетські

вісті

Виховувати патріотів

Відбулось чергове засідання клубу «Майбутній воїн», на якому допризовники зустрілися з ветеранами Великої Вітчизняної війни і воїнами, які виконували свій інтернаціональний обов'язок в Афганістані. З величезною увагою слухали вони хвилюючу розповідь полковника запасу Гавриїла Єгоровича Дедякіна про жорстокі бої з фашистськими загарбниками, про масовий героїзм радянських людей на полі брані. Виступили також і воїни-інтернаціоналісти, нагороджені медаллю «За бойові заслуги» — студенти юридичного факультету Юрій Широков та Ігор Єрохін.

* * *

Голова комітету ДТСААФ ОДУ Г. М. Ахламов вручив нагороду переможцям спартакіади «Призовник-87»: А. Сопняченку, Г. Морозенку, С. Адаману та іншим.

За підсумками результатів семи кращих учасників місяця факультетів розподілились таким чином: 1) фізфак; 2) мехмат; 3) ГГФ; 4) РГФ; 5) істфак; 6) хімфак; 7) філфак; 8) біофак.

О. КОЗИРЕВ,
голова клубу
допризовників, майор.

ЗА КОМП'ЮТЕРАМИ— ВЧИТЕЛІ

В документах про реформу школи і перебудову вищої і середньої спеціальної освіти відзначено, що одним з перспективних шляхів підвищення якості навчання є комп'ютеризація навчального процесу.

Кафедрою педагогіки і обчислювальним центром ОДУ організовано глибоке вивчення вчителями середніх шкіл і викладачами технікумів «Основ інформатики і обчислювальної техніки». Вчителі вивчають дидактичні основи застосування ЕОМ в навчанні. Лекції супроводжуються демонстрацією діапозитивів і кінофільмів: «Застосування ЕОМ в навчальному процесі», «Застосування ЕОМ на вступних іспитах».

Велику допомогу в організації демонстрацій надають інженери відділу ТЗН А. Васюк, Ф. Кравченко.

На практичних заняттях в класі мікро-ЕОМ «Електроніка-Д-28» вчителі оволодівають методикою складання учбових матеріалів і застосування комп'ютерів в викладанні конкретних предметів.

Старший математик Н. Борченко знайомить вчителів з методикою контролю знань учнів за допомогою ЕОМ «ЕС-1020».

З початку навчального року перепідготовку вже пройшли 330 вчителів загальноосвітніх шкіл і технікумів. Всього в цьому році планується здійснити перепідготовку 700 вчителів і викладачів.

Особливий інтерес у вчителів викликає навчальна програма з педагогіки. Вона дає можливість вчителю (студенту) виконувати вправи з оптимального вибору методів навчання при вирішенні конкретних дидактичних завдань на уроці.

Слід відзначити злагоджену, хорошу роботу операторів відділу мікро-ЕОМ Н. Царенко, Н. Аблязової, Я. Зайцевої, Т. Сербіної, які надають допомогу вчителям в оволодінні методами роботи з комп'ютером, а також інженерів В. Проценка, А. Маназанова, В. Кузьмицького, які підтримують в робочому стані мікро-ЕОМ.

К. НОРКІН,
доцент кафедри педагогіки.

Н. ЛИТВИНЧУК,
математики ОЦ.
В. БУКІНА,

В ДІЛОВІЙ АТМОСФЕРІ

30 КВІТНЯ ВІДБУЛИСЬ ЗБОРИ ПРОФСПІЛКОВОГО АКТИВУ УНІВЕРСИТЕТУ. ПЕРЕД УЧАСНИКАМИ ЗБОРІВ ВИСТУПИВ ДЕЛЕГАТ XVIII З'ІЗДУ ПРОФСПІЛОК СРСР РЕКТОР ОДУ ПРОФЕСОР В. В. СЕРДЮК.

Промовець детально зупинився на найважливіших народно-господарських проблемах, які були в центрі уваги профспілкового з'їзду. Він особливо відзначив необхідність організувати в університеті економічний всеобуч, більш глибоко і конкретно вивчати питання удосконалення матеріальної бази університету, матеріального стимулювання співробітників.

Не втрачають своєї актуальності і соціально-побутові проблеми. Особливо гострою проблемою для університету є забезпечення житлом його співробітників. Міністерство пропонує розширювати будівництво житла господарським способом, але міськрада не надає можливості побудувати кооперативний будинок для колективу, а пропонує мінімальну кількість квартир лише для задоволення черги.

Профспілки в своїй роботі повинні більше уваги приділяти питанням інтернаціонального виховання студентів.

Центральною ланкою перебудови, сказав промовець, повинен стати трудовий колектив. Профспілкам слід займати більш активну позицію у відстоюванні інтересів працівників університету. Далі промовець зупинився на проблемах організації в університеті соціалістичного змагання, яке здебільшого носить формальний характер.

Про викоренення формалізму в соціалістичному змаганні говорили в своїх виступах голова профбюро фізфаку доцент М. М. Харитонова, член профкому ОДУ доцент О. А. Мартинюк, голова профбюро деканату по роботі з іноземними студентами С. М. Ермошин та інші.

У їх виступах були висловлені претензії з приводу переобтяженої звітності по соціалістичному змаганню. Часто у звітних формах не враховуються особливості і специфіка колективів кафедр і факультетів, які змагаються. Формально підбиваються підсумки, не враховується особистий внесок конкретних виконавців.

Доценти О. І. Полоса, О. М. Чоботарьов, голова профкому ОДУ Л. Х. Калустьян та інші товариші в своїх виступах порушили питання поліпшення матеріальної бази університету, необхідності розширення аудиторного фонду, створення хороших побутових умов для роботи і навчання.

У зборах взяла участь і виступила секретар обкому профспілки працівників освіти, вищої школи і наукових установ А. Я. Дроздова, яка, зокрема, зупинилася на питаннях більш доцільної організації соціалістичного змагання і організації культурно-масової роботи серед членів профспілки.

У прийнятій зборами постанові, висловлюється необхідність наполегливо і послідовно виконувати положення і висновки ХУІІІ з'їзду профспілок СРСР.

Б. ВЕРНИКОВА.

про справи комсомольські

ПРОЙШЛО вже два місяці з того часу, як група обрала мене своїм комсоргом. Строк не такий вже і великий, але і не малий. У всякому випадку, часу достатньо, щоб зробити певні висновки про свою роботу. І про діяльність нашої комсомольської організації.

На час мого обрання в групі склалася непроста ситуація. За півтора року змінилось два секретарі комсомольського бюро. Перший не мав авторитету і поваги серед товаришів, другий — перш ніж був відрахований за неуспішність, встиг завалити всю роботу. Престиж комсорга був істотно підірваний. Для того, щоб виправити положення, потрібна людина зі здібностями організатора, людина, яка вміє повести за собою комсомольців, захопити і зацікавити їх справжньою справою.

На превеликий жаль, поки що я не маю цих якостей, із задоволенням повчилася б у досвідчених комсоргів. Саме таке навчання і треба було організувати нашому факультетському бюро, або комітету

комсомолу. Комсомольське бюро нашого курсу не зможе це зробити. Воно регулярно проводить збори, щось вирішує, але комсомольці не бачать реальних результатів його роботи. Висновок? Потрібна, очевидно, ініціативна людина, яка запалила б своєю енергією всіх комсомольців групи. Такі люди є і у нас. Це, наприклад, Світлана Зубкова. Але її тут же порекомендували в бюро факультету.

Декому може видатись, що «тихе» життя — не таке вже

й погане. Ніхто нікого не турбує. Але біда в тому, що любителів «тиші» з часом стає все більше.

Якось комсорг однієї з груп Альбіна Волкова запропонувала бюро організувати на нашому курсі агітбригаду. Тут же посипались заперечення. Аргументи були різними, але суть одна: «Потрібно багато і серйозно працювати, а цього

якраз нікому не хочеться».

Чимало вже говорилось і писалось про бюрократизм в комсомолі. Я зіткнулась з цим тільки зараз. Перше, що мені було наказано членом комсомольського бюро факультету — привести в порядок документацію. Але досить дивним чином. А саме: з 3 протоколів зборів зробити 12. Протоколи, яких не вистачає, щоб не було неприємностей з перевірками, пропонувалось просто «висмокотати з пальця». Я, зрозуміло, не проти поряд-

ку в документації, але в даному випадку, йшлося про підробку.

Якщо чесно, то в пасивності комсомольців значною мірою винні члени комсомольського бюро курсу. Наведу приклад: двічі на курсі були спроби провести конкурс політінформаторів і двічі він був зірваний через неорганізованість і несерйозне ставлення до нього

го членів бюро. Готувались до виступів, хвилювались, а конкурс так і не відбувся. Чи захочеться після цього студентам брати участь в яких-небудь інших заходах?

Я не хочу сказати, що буквально все, що ми робимо, погано. Ні, впевнена, що багатьом сподобалась і запам'яталась проведена зустріч з ветераном війни тов. Шмандіним, вечір, присвячений 8 Березня. Але це швидше виняток, ніж

правило.

Незабаром розпочне свою роботу ХХ з'їзд комсомолу. Ми чекаємо від нього багато нового і цікавого. Нам хотілося б справжньої, змістовної роботи. Жодна людина не повинна бути зараз осторонь від перебудови, а комсомолец — тим більше!

О. РОМАНОВСЬКА,
студентка ІІ курсу мехмату.

Де знайти лідера?

Головний екзамен

Весна для випускників — найбільш відповідальний період в студентському житті. За традицією перевірка на професійну зрілість починається з держекзамену з наукового комунізму.

В цьому навчальному році він вже пройшов на фізичному факультеті, почався на юрфаці і біологічному.

Що нового в державному екзамені з наукового комунізму-87, які враження спеціалістів-викладачів від студентських відповідей, які уроки можна винести з екзаменів, якщо підходити до них з нових позицій в дусі перебудови!

На ці питання нашого кореспондента відповідають голови ДЕК з наукового комунізму.

Доцент Михайло Дмитрович Орехов:

— Незважаючи на окремі недоліки загального враження хороше. Що відрізняє відповіді випускників 1987 року від відповідей їх попередників минулих років? Думаю, перш за все, це особиста громадянська позиція, оцінка подій і фактів, які прозвучали в багатьох відповідях випускників. І що важливо — відчувалось глибоке розуміння революційної суті перебудови, яка почалась в країні.

Цього року я очолюю державну екзаменаційну комісію на юрфаці. Хотілося б особливо відзначити відповіді студентів-випускників Керекеші, Налівайко, Таровик, Веселова, Кваші. Всі вони продемонстрували хорошу теоретичну підготовку, методологічний підхід до освітлення питань.

Основним недоліком у відповідях вважаю стереотип формулювань, невміння осмислити трудові і революційні досягнення і традиції народу, пов'язати їх з матеріалами ХХVІІ з'їзду, начотництво, в окремих випадках безпорадність в марксистській оцінці сучасних світових подій.

— Очевидно, перераховані вами недоліки — закономірний наслідок тієї колишньої системи викладання суспільних дисциплін, яка була засуджена на проведеній в ЦК КПРС нараді завідувачів кафедрами суспільних дисциплін!

— Треба самокритично визнати, що колишня система навчання справді мало сприяла розвитку у студентів самостійності мислення, а семінари, які носили характер питань і відповідей, не давали змогу прививати студентам навичок полеміста. Додайте до цього догматичність багатьох наших лекцій, і буде цілісна картина стану викладання суспільних дисциплін.

Професор Д. М. Щербаків:

— За 43 роки роботи в університеті мені доводилося читати науковий комунізм хімікам, юристам, історикам. Зараз маю справу з фізиками і можу зробити деякі порівняння. Скажу відверто, перші контакти з випускниками фізфаку

мене дещо розчарували. Повна відсутність інтересу до суспільної дисципліни — ось що вразило більше за все. Чого не можна сказати, наприклад, про студентів із НДР, які навчаються на факультеті. А втім і це — наша загальна біда і наслідки тих причин, про які щойно говорив Михайло Дмитрович.

Як виправити існуючий стан справ? Очевидно, перш за все необхідно суттєво підвищити якість нашої викладацької роботи. І, зрозуміло, підвищити вимоги до знань студентів. Справедлива оцінка, якщо вона навіть невисока, завжди мобілізує впливає на студентів.

До честі керівництва фізичного факультету тут рішуче взяли курс на справжню перебудову навчального процесу. І те, що на нинішньому держекзамені з наукового комунізму на фізфаці з 96 випускників сорочка чотирьом були поставлені задовільні оцінки (в 2 рази більше, ніж в минулому році), є свідченням того, що на фізфаці дійсно прагнуть покінчити з «ліпою».

Доцент Кім Іванович Савицький, т. в. о. зав. кафедрою наукового комунізму:

— Державним іспитам з наукового комунізму передувала серйозна робота кафедри. Адже треба було врахувати при розробці екзаменаційних білетів не тільки вимоги нової програми, але й відобразити у питаннях всю суму найновіших інтерпретацій проблем, які вивчались. Стресових ситуацій для випускників не створювали. Напередодні екзаменів викладачами кафедри проведені численні оглядові лекції, спеціальні консультації.

В наступному навчальному році замість екзамену з наукового комунізму вводиться, як відомо, державний екзамен з марксизму-ленінізму. Попереду — велика робота. Адже в єдиному екзамені доведеться структурно і внутрішньо логічно поєднати навчальний матеріал наукового комунізму, політекономії і філософії. До цих змін треба готуватись вже зараз — і не лише студентам, але й викладачам в першу чергу.

Бесіду вів
М. ЩЕРБАНЬ.

Комсомольський прожектор

НЕ ПО-СПОРТИВНОМУ

Площа спортивних майданчиків в університеті, та і не лише в університеті — на вагу золота. Коментарі, як кажуть, зайві. З яким же нетерпінням всі ми чекали завершення ремонту спортивного залу на Пролетарському бульварі. І ось, нарешті, сяє зеленуватий свіжофарбований майданчик. Ось зараз заповнять його волейболісти, гімнасти, баскетболісти, «ручніки».

Але не поспішайте. Не все золоте, що блищить. Дерев'яне покриття майданчика в жахливому стані: вибоїни загрожують спортсменам важкими травмами. Освітлювальне обладнання залу і після ремонту не відповідає нормативним вимогам. Один одного б розгледіти, не те що м'яча. Стеля тече з усіх чотирьох сторін, і, можливо, це ще не найгірша біда: дощова вода, очевидно, тепліша тієї, яка капає з країв в душових. Коротше кажучи, всі умови створені для «зміцнення» здоров'я студентів і викладачів.

Так розбазарюються державні кошти! Але що казати про кинуті на вітер кошти, якщо страждають люди. Хто відповідь за все це?

Д. ПИХТЄЄВ,
студент І курсу хімфаку,
член правління спортклубу ОДУ.

Скільки буде ще комісій?

Всі члени комісії одноставно роблять висновок: гуртожиток № 6 перебуває в антисанітарному стані. Але ще жодна комісія не винесла рішення про проведення тут ремонту, якого ми чекаємо вже не один рік. Правда, студенти пам'ятають, що була якась невелика група ремонтників, але що вони робили — до цього часу нікому не відомо. Як все було, і так залишилось.

Гуртожиток — це наш дім, а за довгі роки будь-який дім вимагає хоч одного серйозного ремонту. У читача, напевне, виникло питання: а де ж комсомольська ініціатива, де самостійність студентів, де врешті-решт їх ентузіазм? Відповідаю: багато хто із студентів ремонтує свої кімнати сам, за свій рахунок. За ініціативою студради були відремонтовані читальна кімната, фотолaborаторія, кімната інтерради. Студентки біофаку самі шпаклюють щілини в стінах, але не все ж робити на одному ентузіазмі. Потрібна і допомога з боку адміністрації. «Так в чому ж справа?» — скажете ви. Так сказали і члени чергової комісії: «Так прийдіть до нас, до проректора... Скажіть, що вам потрібно, і ми вам все дамо, тільки робіть!».

І тут, як завжди, почалося писання паперів. Писали комендантові, директору студмістечка, в профком з проханням виділити студентам гуртожитку № 6 матеріали для ремонту. Зустрілись із проректором АГЧ тов. Рутоським...

Кульмінаційним моментом стало підписання договору з членом студради Р. Процишиним про видачу будматеріалів студентам для самостійного ремонту гуртожитку № 6. Це було зроблено, так би мовити, в порядку експерименту. І що ж? А нічого. Як кажуть, віз і нині там.

Одне з підвальних приміщень студенти хотіли два місяці тому пристосувати під «клуб за інтересами». Але виявилось, що це не просто підвальне приміщення, а пральня, яка хоч за паспортом повинна бути в кожному гуртожитку. Крім того, було прийнято рішення про те, що в кожному гуртожитку повинна бути спортивна кімната. І якщо підвальне приміщення все ж віддадуть студентам, то тільки для спортивної кімнати. Таку вичерпну інформацію отримали студентки ІІІ курсу біофаку на раді комендантів гуртожитків. І після всього, як ви здогадались, у нас немає ні клубу, ні спортивної кімнати, ні... пральні. Зате навряд чи хто-небудь, із студентів, які брали участь в цих безкінечних перипетіях, захочуть знову проявити ініціативу. Адже добрі задуми і починання у нас рубають «на корню» і при цьому звинувачують студентів у безініціативності. Що ж, будемо чекати чергової комісії.

А. ЗУБЦОВ,
студент ІІ курсу
біофаку, голова
студради
гуртожитку № 6.

1918, ОДЕСА

17 січня 1918 року Радянська влада в Одесі перемогла. Через 10 днів після цього в центральному виконавчому комітеті (ЦВК) Румчерода було прийнято рішення про створення Одеської ради народних комісарів, в обов'язки якої ввійшла організація цивільної влади. Головою ради народних комісарів став один з активних діячів Одеської партійної організації, направлений в місто VI з'їздом РСДРП(б) — Володимир Григорович Юдовський.

Для керівництва найважливішими ділянками народного господарства було створено 14 комісаріатів: торгівлі і промисловості — на чолі з В. Орловим; фінансів — на чолі з Л. Рузером; трудовий, очолений П. Старостіним; юстиції на чолі з А. Хмельницьким; охорони, — керівник Н. Гур'єв та інші.

В суворих умовах створювалось нове життя. Гострий дефіцит продовольства (хліба залишалось тільки на 2 тижні), близьке сусідство з румунським фронтом, саботаж міської буржуазії (закривались підприємства, деякі правління банків вилучали власні кошти — нічим було оплачувати працю робітників), контрреволюційна агітація — меншовистські газети проводили шалену антирадянську пропаганду, безробіття досягло значних розмірів (понад 20 тисяч чоловік), виникла глибока криза промисловості.

В руках іноземних капіталістів все ще залишались такі великі промислові підприємства, як судноремонтний і суднобудівельний заводи Російського товариства пароплавства і торгівлі (РОПІТ), завод сільськогосподарських машин і приладів (ГЕНА) та інші. Навіть сировина для заводів привозилась з-за кордону: вугілля — не з Донбасу, а з Кардіфа (Англія), цемент — не з Новоросійська, а з тієї ж Англії, джут — з Індії, мідний колчедан — з Іспанії та ін. Одеський водопровід і трамвай також мали західних хазяїв. В період першої світової війни значно активізувались американські підприємці.

В Одесі були розташовані американське, англійське, французьке та інші консульства, під криттям яких активно діяли агенти імперіалістичних держав, які мали зв'язок з буржуазно-поміщицькими, чорносотенно-монархістськими організаціями.

Таке положення гостро поставило на порядок денний питання про націоналізацію крупних промислових підприємств, акціонерних товариств і встановлення робочого контролю. Серед перших націоналізованих підприємств Одеси були заводи

РОПІТ та ГЕНА. Тут було створено робітниче самоврядування. Найважливішою для Одеси справою стала націоналізація флоту.

Водночас з цими заходами Одеська Рада народних комісарів проводила велику роботу, щоб перевести промисловість на мирні рейки і ліквідувати безробіття. Підприємства переходили на 8-годинний робочий день, впроваджувалось соціальне страхування робітників, була заборонена дитяча праця. Багато сімей робітників переїжджали з вогких підвалів до будинків буржуазії. Успіх в усіх соціалістичних перетвореннях визначався тим, що ініціатива низів одержувала активну підтримку вищих органів влади.

Великі успіхи були досягнуті і в культурному будівництві. Комісаріат народної освіти розпочав перебудову початкової і середньої школи. Згідно з Декретом Раднаркому РРФСР, розповсюдженим на Україні, школа була відокремлена від церкви. Впроваджувалось викладання українською мовою. Скасовувалась плата за навчання.

Але і в цій сфері не все йшло добре. В Одеському університеті розгорілась гостра боротьба між частиною реакційної професури і революційним студентством. Першим професором-комуністом став комісар вищої школи в Одесі історик Є. П. Щепкін.

В умовах зростаючої загрози з боку внутрішньої контрреволюції і зовнішньої небезпеки 24 лютого 1918 року Одеса була оголошена на військовому становищі. В місті формувалась третя армія під командуванням П. Лазарева.

З метою зміцнення влади, встановлення твердого порядку було здійснено роз'єднання цивільної і військової влади. Рішенням від 28 лютого 1918 року Одеський раднарком перетворювався в обласний виконавчий комітет і діяв під контролем Ради робітничих, солдатських, матроських і селянських депутатів. ЦВК Румчероду був координуючим органом народної влади в окрузі на фронті. Головою Румчероду залишався В. Г. Юдовський, а головою виконавчого комітету Ради було призначено П. Старостіна.

Становище на фронті з кожним днем ставало все більш загрозливим. 5 березня Одеський комітет РСДРП(б) звернувся до всіх трудящих з закликком піднятися на захист Радянської влади. Була оголошена загальна мобілізація, Рада Народних Комісарів РРФСР в телеграмі від 7 березня 1918 року на адресу Одеської Ради робітничих депутатів поставила завдання: затримати ворога

на підступах до Одеси, в разі здачі міста не залишати ворогу ні хліба, ні металу.

Жорстокі бої з австро-германськими окупантами точились в районі Слобідки, Бірзули, Роздільної, Балти. Героїчно оборонявся Ленінський батальйон, частини 3-ї армії. Але сили були нерівні. До міста пробивались 6 ворожих дивізій. Під натиском переважаючих сил противника революційні війська були змушені відступити. В ніч з 13 на 14 березня австро-германські частини захопили Одесу. Наступила дворічна смуга іноземної інтервенції і боротьби з денікінщиною.

Діяльність Одеського раднаркому — яскраві сторінки нашого революційного минулого.

О. МЕЛЬНИК,
студент III курсу істфаку.

ПЕРЕБУДОВА: ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ, РІШЕННЯ

БЕЗ ПОВОДИРІВ

ПЕРЕБУДОВА, МИ ВЖЕ НЕЮ ЖИВЕМО. ЯКОЮ МИ Ї БАЧИМО? ЯКА НАША УЧАСТЬ В НІЙ? ДО ЧОГО МИ ПОВИННІ ПРИЙТИ ЗАВТРА, В МАЙБУТНЬОМУ? ЩО НАС ТУРЬУЄ? ЩО ЗАВАЖАЄ? ПИТАНЬ БАГАТО, ВІДПОВІДІ НЕОДНОЗНАЧНІ.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Вже на стадії планування — в складенні навчального і робочого плану повинен брати участь студент. Як і коли залучати студентів до цього?

Після завершення курсу, складення іспиту, заліку можна практикувати (і не боїться цього!) анкети з метою дослідити якість лекційного матеріалу, методичне забезпечення, рівень дидактичних матеріалів, з'ясувати ставлення студентів до лекцій, семінарів, лабораторних занять. (Що задовольняє, що нецікаво), зібрати побажання студентів по поліпшенню самого процесу вивчення дисципліни. Анкетування повинно проводитись лише самим викладачем. Результати анкетування — це матеріал для роздумів, для самовдосконалення. Використання анкет і висновків іншими особами, тим більше з іншою метою — недопустиме.

ВИКЛАДАЧ І СТУДЕНТ ВЗАЄМНО ЗАЦІКАВЛЕНІ В ПОЛІПШЕННІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ І ПОВИННІ ПРАЦЮВАТИ СПІЛЬНО.

ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛАМИ

В умовах самостійного вивчення значної частини програмного матеріалу дуже серйозне значення має співвід-

ношення лекцій, семінарів і лабораторних занять.

З більшості предметів на семінари може бути винесена частина тем, які вивчаються самостійно. Проводитись семінари можуть в дні лабораторних занять, регламентованих викладачем, який веде лекційний курс і семінари. Обов'язковою умовою повинно бути логічне чергування цих видів занять. Часто деканати планують заняття по парних і непарних тижнях (тобто 1 раз на два тижні). Чи ефективно це? Гадаю, що при такому розкладі запланована ВТРАТА часу (на поновлення інформації попередньої лекції витрачається не менше 10—15 хвилин). Необхідно дати право викладачеві по узгодженню зі студентами замість лабораторних занять проводити семінарські. Ефективним може бути вивчення дисциплін циклами. Наприклад, з двох дисциплін з однаковою кількістю годин планувати вивчення цих курсів протягом 3—4 тижнів (18 лекцій і 18 лабораторних по 12 годин на кожну дисципліну на тиждень). Після закінчення циклу приймати залік, іспит. Протягом цього строку лекційні, лабораторні години, самостійна робота, консультації повинні бути присвячені цим дисциплінам. На наступний цикл виносяться інші дисципліни. Тривалість циклів регулюється необхідністю. В сесійний період дозволити перекладання на більш високу оцінку.

ПРИ ТАКОМУ ПОРЯДКУ СТВОРЮЮТЬСЯ ХОРОШІ УМОВИ ДЛЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ. РОЗКЛАД ЦИХ ДИСЦИПЛІН СКЛАДАЄ КАФЕДРА, ВРАХОВУЮЧИ, ЩО ОСНОВНІ ІНТЕРЕСИ — ЦЕ ІНТЕРЕСИ СТУДЕНТА, ЙОМУ ПОВИННІ БУТИ СТВОРЕНІ КОМФОРТНІ УМОВИ ДЛЯ ЗАНЯТЬ.

АУДИТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Не секрет, що на багатьох заняттях студенти нудять. Впровадження проблемного читання лекцій, активних методів, засобів і прийомів навчання, застосування ЕОМ, ТЗН, комп'ютеризація дають широкі можливості підвищити методичний рівень аудиторних занять на цілий порядок. Для цього перш за все потрібна технічна база. Навпевне не так скоро, як хотілося б, буде вирішена проблема комп'ютеризації навчання.

Але вже сьогодні кожна аудиторія повинна бути пристосованою для широкого використання ТЗН. Мова йде навіть не про спеціальні комплекси. До цього часу в університеті більшість аудиторій не має елементарного затемнення і екранів.

ЦЕ СТРИМУЄ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ. НЕ ДАЄ ЗМОГИ ШИРОКО ВПРОВАДЖУВАТИ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТЗН. ВІДСУТНІСТЬ ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ НЕ СТИМУЄ СТВОРЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ.

Варто було б в найкоротший строк навчити викладачів читання проблемних лекцій, підготовки дидактичних матеріалів і вимагати від кожного з них обов'язкового впровадження активних методів і прийомів навчання з усіх дисциплін.

На жаль, в кабінеті педагогічної майстерності, де повинні бути зосереджені найновіші методичні матеріали, вони в одиничних екземплярах. Можна і потрібно вибирати з журналів і розмножувати найбільш цікаві статті, робити підбірки і забезпечувати ними всі кафедри університету, найбільш цікаві питання виносити на сторінки «ЗНК». Кабінету педагогічної майстерності необхідно створи-

ти актив викладачів, готувати і проводити обмін досвідом, дискусії. Готувати методичні рекомендації для викладачів. Регулярно виступати на сторінках «ЗНК» з найважливіших і дискусійних проблем.

ПЕРЕБУДОВУВАТИСЬ ТРЕБА ВІДПОВІДАЛЬНО. ДОПУСТИТИ В ЦІЙ СПРАВІ ФОРМАЛІЗМ — ЗНАЧИТЬ НЕ ВИПРАВДАТИ НАДІЙ І ДОВІР'Я СТУДЕНТІВ.

САМОКОНТРОЛЬ. КОНТРОЛЬ ВИКЛАДАЧА

Для самоконтролю студентів за звичаєм пропонується питання. Формулюються вони по-різному. Наприклад з матеріалів вступної лекції часто ставляться питання: 1) Зміст і завдання курсу, 2) Роль російських і радянських вчених у розвитку... (дисципліни, науки). З цих же матеріалів питання можна поставити інакше, наприклад: 1) Які завдання (проблеми) вирішувала дисципліна в XV—XVIII, XIX—XX століттях. 2) Які ідеї (висновки) М. В. Ломоносова (або інших вчених) одержали подальший розвиток в роботах радянських вчених (фізиків, хіміків, геологів, філологів і т. д.).

Другий варіант питань, вирішуючи ті ж завдання, активізує, програмує мислення студента, дає можливість (і вимагає!) використовувати матеріал не лише вступної, але й інших лекцій, наукової літератури і висловити свою точку зору, свої думки.

Питання, які вимагають вибору інформації, співставлення, аналізу будуть студентові більш цікавими, хоча і потребуватимуть більшого напруження. Викладачеві такі питання ставити складніше. В обох випадках процес навчання ускладнився, а інтерес збільшився. Це, мабуть, складає надзавдання!

Для самоконтролю потрібні навчальні і контролюючі машини. На жаль, їх в університеті дуже мало і їхня ефективність поки що мала. Існують різноманітні прийоми і способи проведення безмашинного контролю. Викладачеві доводиться затрачати багато часу на підготовку карток. Такі картки у вигляді завдань можуть готувати і студенти. Це також форма контролю.

На старших курсах іспит і залік повинні бути професійною бесідою колег. Останнім часом приділяється багато уваги ступеневому контролю знань. Суть його полягає в тому, що складаються питання для різного рівня знань і умінь: I рівень — вміння зорієнтуватись в навчальному матеріалі.

II рівень — вміння пояснити суть явищ, процесів, III рівень — вміння робити узагальнення.

IV рівень — творчий, який перевіряє здатність ставити науково-дослідницькі завдання і знаходити шляхи пошуку їх розв'язання.

При такому методі контролю отримується послідовність підвищення вимогливості і забезпечується об'єктивність в оцінці знань і умінь.

СТУДЕНТ САМ ВИБИРАЄ РІВЕНЬ ПИТАННЯ. МОЖЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ ОДНАКОВІ. РЕАЛЬНОСТІ РОЗПОДІЛИТИ ЇХ НА ВИКОНАВЦІВ, КЕРІВНИКІВ, ГЕНЕРАТОРІВ ІДЕЙ ЦЕ ПРИРОДНО І СПРАВЕДЛИВО. НА ІСПИТІ СТУДЕНТОВІ ПОВИННО БУТИ ДОЗВОЛЕНО КОРИСТУВАТИСЬ КОНСПЕКТОМ, РЕФЕРАТОМ, СКЛАДЕНИМ ПРИ САМОСТІЙНОМУ РОБОТІ, НАУКОВОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ. В БУДЬ-ЯКОМУ ВИПАДКУ ІСПИТ ПОВИНЕН ПРИНОСИТИ МОРАЛЬНЕ ЗАДОВОЛЕННЯ, І В ПЕРШУ ЧЕРГУ СТУДЕНТОВІ. ВІДИМРЕ «РЯТІВНА» ЦІПКАРГАЛКА. ЗРОСТЕ ГІДНІСТЬ СТУДЕНТА.

І. ОДИНЦОВ,
доцент, голова навчально-методичної комісії геологічного факультету.
(Далі буде).

